

Rondetafel: bestuurders in het vizier ?

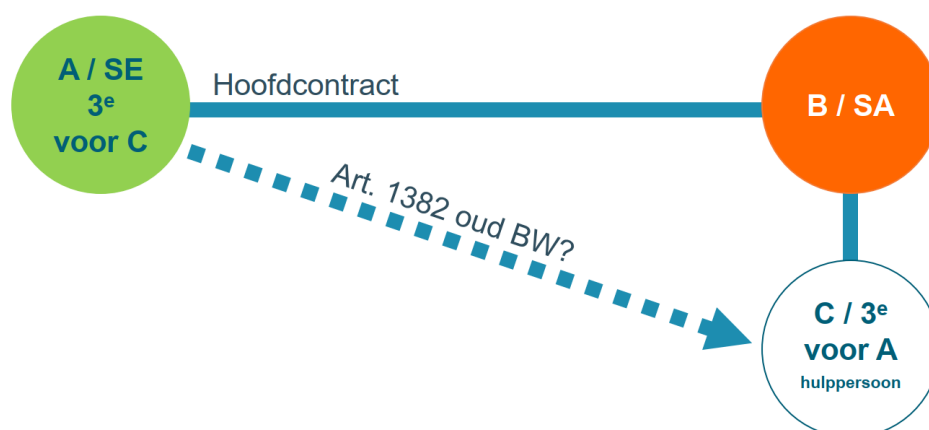
Op [1 februari 2024](#) werd de [tekst](#) van Boek 6 Burgerlijk Wetboek zoals eerder aangenomen door de Commissie voor Justitie, door de plenaire vergadering van de Kamer bevestigd en definitief aangenomen. Het [initiële wetsontwerp](#) van Boek 6 Burgerlijk Wetboek dateert van 8 maart 2023.

Boek 6 Burgerlijk Wetboek (hierna “Boek 6 BW”) focust op de buitencontractuele aansprakelijkheid. Het vervangt dan ook de befaamde artikelen 1382 tot 1386bis van het oude Burgerlijk Wetboek.

De grote controverse ligt in een verruiming van de buitencontractuele aansprakelijkheid van zogenaamde uitvoeringsagenten of hulppersonen. Een rechtspersoon (bv een vennootschap) kan zelf geen rechtshandelingen stellen en zal steeds een beroep doen op vertegenwoordigers om haar verbintenissen uit te voeren. Heel vaak zijn het de bestuurders die deze rol vervullen. In dat geval treden deze bestuurders op als uitvoeringsagent.

Tot op heden kunnen contractanten van de vennootschap zich niet rechtstreeks tot deze bestuurders wenden als deze fouten begaan bij de uitvoering van het contract en zo schade veroorzaken. Bestuurders genieten namelijk (voorlopig nog) van de quasi-immuniteit van de uitvoeringsagent. Daar komt binnenkort verandering in wanneer boek 6 BW in werking treedt. Een benadeelde partij kan voortaan kiezen tussen een contractuele vordering lastens haar contractant of een buitencontractuele vordering lastens diens hulppersoon (de bestuurder). Hiermee wordt een einde gesteld aan het verbod op samenloop van contractuele en buitencontractuele vorderingen en het hieruit voortvloeiende principe van de zogenaamde quasi-immuniteit van de hulppersonen.

De nieuwe wetgeving heeft dus een bijzondere impact op de aansprakelijkheid van onderaannemer en werknemers, typevoorbeelden van hulppersonen, maar ook op bestuurders van vennootschappen die door hun mandaat contractueel verbonden zijn met de vennootschap.

Door deze nakende wetswijziging zullen bestuurders rechtstreeks buitencontractueel aangesproken kunnen worden door contractspartijen van de bestuurde vennootschap.

In dit artikel gaan we nader in op deze bepalingen rond hulppersonen, waarbij we zullen vaststellen dat de wetgever gelukkig nog wat mogelijkheden laat om hulppersonen te beschermen, al is dat voor bestuurders soms nog wat extra bemoeilijkt.

Waarom de invoering van Boek 6 BW?

Daar waar het oud Burgerlijk Wetboek slechts een handvol artikelen over de buitencontractuele aansprakelijkheid omvatte (artikelen 1382 – 1386*bis* oud BW), achtte de wetgever dit achterhaald en hoopt men met de invoering van Boek 6 BW de wetgeving te moderniseren (Mvt, wetsontwerp houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek, *Parl St* 2022-2023, nr. 3213/001, 3-4).

Hierbij werden door de wetgever een aantal krachtlijnen toegepast:

- Een duidelijke en meer leesbare structuur;
- Opgebouwd rond de essentiële bestanddelen ervan (de verhouding tot andere aansprakelijkheidsregels, de tot aansprakelijkheid leidende feiten, het oorzakelijk verband, de schade en de schadeloosstelling);
- Bevestiging van de heersende rechtspraak;
- Invoering van vernieuwingen om onzekerheid en tegenstrijdigheid in bepaalde rechtspraak tegen te gaan.

Het Boek 6 BW behoudt hierbij haar slachtoffervriendelijk karakter, waarbij zij de bewijslast voor de benadeelde partij vermindert. Men trachtte in Boek 6 BW namelijk een evenwicht te vinden tussen de vrijheid van handelen en ondernemen, dat economische actoren moet toelaten om hun activiteiten te ontplooiën enerzijds, en anderzijds het recht op zekerheid dat benadeelde moet toelaten een vergoeding te bekommen voor de schade die zij door deze activiteiten geleden hebben (Mvt, wetsontwerp houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek, *Parl St* 2022-2023, nr. 3213/001, 5).

De vraag stelt zich evenwel of de slinger hierin niet te ver doorgeslagen is en of aan een benadeelde niet teveel zekerheid gegeven wordt.

Inzake de samenloop tussen contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid stelt de wetgever voortaan de keuzevrijheid van het slachtoffer voorop (Mvt, wetsontwerp houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek, *Parl St* 2022-2023, nr. 3213/001, 6).

Welke hulppersonen?

Volgens de parlementaire voorbereidingen worden in de eerste plaats werknemers, andere aangestelden en organen van rechtspersonen beschouwd. Hierbij wordt aangestipt dat volgens het Hof van Cassatie (Cass. 12 maart 2020, AR C. 190.408.N) een hulppersoon een natuurlijke persoon of rechtspersoon betreft *“die door de schuldenaar van een contractuele verbintenis belast wordt met de gehele of gedeeltelijke uitvoering van deze verbintenis, ongeacht of hij deze verbintenis uitvoert voor eigen rekening en in eigen naam, dan wel voor rekening en in naam van de schuldenaar”*. Zo komen ook onderaannemer en vertegenwoordigers in het vizier van een benadeelde. Wie enkel de materiële omstandigheden tot stand brengt die een schuldenaar toelaten

zijn verbintenissen na te komen of enkel hiervoor hulpgoederen ter beschikking stelt is echter geen hulppersoon (Cass. 7 februari 2020, *RGAR* 2020, 15.719, noot C. Hélas).

Uit het voormelde blijkt duidelijk dat ook **bestuurders** hier onder vallen omvatten.

Wat betekent Boek 6 BW concreet voor bestuurders?

Bestuurders worden thans geïllustreerd in art. 6.3, §2 BW, dat stelt:

§ 2. Tenzij de wet of het contract anders bepaalt, zijn de wetsbepalingen inzake buitencontractuele aansprakelijkheid van toepassing tussen de benadeelde en de hulppersoon van zijn medecontractanten.

Indien de benadeelde echter op grond van de buitencontractuele aansprakelijkheid schadeloosstelling voor schade veroorzaakt door de niet-nakoming van een contractuele verbintenis vordert van een hulppersoon van zijn medecontractant, kan deze laatste dezelfde verweermiddelen invoeren als zijn opdrachtgever op grond van paragraaf 1 kan invoeren met betrekking tot de verbintenissen aan de uitvoering waarvan de hulppersoon meewerkt.

De hulppersoon kan eveneens de verweermiddelen invoeren die hij zelf in dit verband tegen zijn medecontractant kan invoeren op grond van paragraaf 1.

Met het nieuwe Boek 6 BW heeft de wetgever dus bewust **een einde gesteld aan de quasi-immuniteit van de bestuurders** van de medecontractant, zoals deze tot op heden geldt (Mvt, wetsontwerp houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek, *Parl St* 2022-2023, nr. 3213/001, 32).

Daar waar tot op heden een bestuurder in de regel enkel kon worden aangesproken door een derde indien er sprake is van een misdrijf of wanneer de schade niet door de niet-uitvoering van het contract wordt veroorzaakt (Cass. 24 maart 2016, AR C.140.329.N), is dit vanaf de inwerkingtreding van Boek 6 (cfr. *infra*) niet langer het geval.

Kan het verhoogde aansprakelijkheidsrisico van de bestuurders beperkt worden?

(i) Algemeen

De verweermiddelen die bestuurders kunnen invoeren omvatten in de eerste plaats de verweermiddelen welke voortvloeien uit het contract van de opdrachtgever met de benadeelde (schuldeiser), uit de wetgeving inzake bijzondere contracten en uit de bijzondere verjaringsregels van toepassing op het contract. Het nieuwe Boek 6 BW voorziet tevens dat verweermiddelen kunnen gezocht worden in de contractuele relatie tussen de bestuurder en de vennootschap.

Men kan het samenloopverbod dus wél nog steeds contractueel voorzien in het contract tussen de vennootschap en haar medecontractant zodat de bestuurder op die manier buiten schot blijft, behalve voor gevallen waar de fysieke of psychische integriteit wordt aangetast of bij opzettelijke fouten (art. 6.3, §1 BW).

(ii) Maximum aansprakelijkheid voor lichte fouten (art. 2:57 WVV)

Een belangrijk verweermiddel is de aansprakelijkheidsbeperking uit artikel 2:57 WvV dat maximumbedragen vastlegt waartoe bestuurders gehouden zijn bij aansprakelijkheid (maxima tussen 125.000 EUR tot 12 miljoen EUR afhankelijk van de grootte van de bestuurde vennootschap). Deze aansprakelijkheidsbeperking geldt t.a.v. de vennootschap en derden en geldt zowel voor contractuele als buitencontractuele aansprakelijkheid. De beperking is echter niet van toepassing in geval van zware fout of opzet en ook niet bij een lichte fout die eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt. Kortom, de aansprakelijkheid is enkel “gecapt” bij toevallige lichte fouten, waardoor de bescherming eerder beperkt is.

(iii) Exoneratie-of vrijwaringsclausules door de vennootschap?

Artikel 2:58 WvV laat niet toe dat de aansprakelijkheid van de bestuurder nog verder beperkt wordt dan deze bedragen. De rechtspersoon kan de bestuurders dus niet vooraf exonereren of vrijwaren voor hun aansprakelijkheid jegens de rechtspersoon of jegens derden.

Artikel 2:58 WvV verbiedt dat er aansprakelijkheidsbeperkingen worden ingevoerd in de relatie rechtspersoon-bestuurder. Artikel 6:3§3 van Boek 6 BW dat bepaalt dat de uitvoeringsagent verweermiddelen uit zijn contract met de opdrachtgever kan laten doorwerken naar buitencontractuele vorderingen van de contractspartij van zijn opdrachtgever, blijft dus dode letter voor de bestuurder.

De vraag stelt zich echter hoe dit vrijwaringsverbod geïnterpreteerd moet worden. Professor Vananroye pleit voor een creatieve interpretatie. Hij meent dat – op basis van artikel 2000 B.W. vroeger steeds werd verdedigd dat de vennootschap in bepaalde gevallen verplicht was om de bestuurder te vrijwaren, zelfs zónder dat zij een uitdrukkelijke vrijwaringsverbintenis had opgenomen. Artikel 2000 B.W. bepaalt immers dat de lastgever (vennootschap) de lasthebber (bestuurder) schadeloos moet stellen voor de verliezen die deze ter gelegenheid van de uitvoering van zijn opdracht heeft geleden, indien hem geen onvoorzichtigheid te verwijten valt. Deze onvoorzichtigheid dient te worden beoordeeld in de relatie vennootschap-bestuurder, wat maakt dat niet elke onrechtmatige daad van de bestuurder de vennootschap ontslaat van de verplichting hem schadeloos te stellen. De bestuurder zou zijn externe aansprakelijkheid immers kunnen hebben opgelopen ter behartiging van de belangen van de vennootschap of zelfs ter uitvoering van het beleid van de vennootschap. Op basis van het principe *lex specialis derogat lege generali*, kan men argumenteren dat art. 2000 B.W. niet meer van toepassing is op het mandaat van een lid van het bestuursorgaan of dagelijks bestuurder. Men kan echter ook argumenteren dat artikel 2:58 B.W. zo moet geïnterpreteerd worden dat het enkel contractuele vrijwaringen verbiedt die verder gaan dan de wettelijke plicht van artikel 2000 B.W., zonder evenwel afbreuk te doen aan het laatste. Met die redenering meent professor Vananroye dat het vrijwaringsverbod voor externe bestuurdersaansprakelijkheid enkel geldt als dit handelen ook intern (in de relatie tussen vennootschap en bestuurder) geldt als een bestuursfout, en dus niet indien de bestuurder louter de belangen van de vennootschap heeft behartigd of het beleid van de vennootschap heeft uitgevoerd. Enige verduidelijking door de wetgever lijkt hier passend.

(iv) Kwijting?

Zou een kwijting door de algemene vergadering soelaas kunnen bieden? In de regel geldt een kwijting enkel in de relatie tussen de rechtspersoon en de bestuurder en niet voor derden. Derden zijn daar vreemd aan. Het is echter onduidelijk of en in welke mate een bestuurder die buitencontractueel wordt aangesproken, zich zou voortaan zou kunnen beroepen op een eventuele kwijting die hem werd verleend tijdens de jaarvergadering. Artikel 6.3, §2 BW betreft namelijk uitdrukkelijk de verweermiddelen uit de verschillende contractuele relaties bij deze buitencontractuele aansprakelijkheid. De praktijk zal moeten uitwijzen wat de "externe" waarde van een kwijting is.

(v) **Oplossingen in de overeenkomst tussen vennootschap en klant/leverancier**

Er lijkt op het eerste zicht geen twijfel te bestaan over de mogelijkheid dat als de rechtspersoon zichzelf (geldig) exonereert in zijn overeenkomst met de derde, dit ook door de bestuurder kan worden ingeroepen als die derde zich buitencontractueel tot hem richt (art. 6.5, §2 BW). De geldigheid van het exoneratiebeding moet namelijk enkel worden beoordeeld volgens de regels in de verhouding rechtspersoon-derde, zodat artikel 2:58 WVV hier niet relevant lijkt.

Het lijkt dus aangewezen te zijn om in de hoofdovereenkomst tussen de vennootschap en de medecontractant aandacht te besteden aan de aansprakelijkheidsregeling tussen de vennootschap en de schuldeiser. De nieuwe regels zijn namelijk van aanvullend recht zodat het mogelijk is om hier contractueel af te wijken van het nieuwe wettelijke regime. De rechtstreekse buitencontractuele aansprakelijkheid van de uitvoeringsagent kan op die manier dus uitgesloten of beperkt worden. Een goede manier om bestuurders te beschermen lijkt er dus in te bestaan om in het hoofdcontract tussen vennootschap en derde (klant/leverancier) te bedingen dat de contractuele schuldeiser afstand doet van zijn door boek 6 voorziene nieuwe buitencontractuele vordering op de uitvoeringsagent. Dit zal uiteraard enkel gebeuren indien alle partijen uit de hoofdovereenkomst daadwerkelijk wensen dat de uitvoeringsagent beschermd wordt. Bij bestuurders lijkt dit nog méér voor de hand te liggen dan bij de andere uitvoeringsagenten, gezien de bestuurder wellicht bepaalt wat de rechtspersoon-vennootschap wenst.

De vraag stelt zich wel of artikel 2:58 WVV toch geen roet in het eten strooit voor deze exoneratiemogelijkheid in het contract tussen vennootschap en de derde. Men kan namelijk voorhouden dat artikel 2:58 al.1 WVV een dergelijk beding ten behoeve van haar bestuurder verbiedt, aangezien dit – onrechtstreeks – neerkomt op een verdere beperking van aansprakelijkheid van de maximale beperking tot de bedragen uit artikel 2:57 WVV. Professor Vananroye is evenwel van mening dat artikel 2:58 al. 1 WVV enkel zo gelezen kan worden dat het verbiedt om de bedragen van de 'cap' uit art. 2:57 WVV te verlagen. Mocht het de bedoeling zijn geweest om elke mogelijke vorm van aansprakelijkheidsbeperking te willen uitsluiten, dan zou art. 2:58 al. 2 WVV overbodig zijn. Op basis van het principe dat men een tekst dient te interpreteren op de wijze waarop hij zin heeft, kan bijgevolg geargumenteed worden dat er geen principieel beletstel bestaat voor de afdwingbaarheid van bedingen in contracten tussen rechtspersonen en derden die bestuurders beschermen tegen buitencontractuele vorderingen van die derden.

(vi) **D&O-polis (aansprakelijkheidsverzekering)**

Door dit nieuw wetgevend kader komt mogelijks nog meer aandacht te liggen bij het afsluiten van een aansprakelijkheidsverzekering die de buitencontractuele aansprakelijkheidsvorderingen van klanten of leveranciers afdekt.

Vanaf wanneer is Boek 6 BW van toepassing?

Het wetsvoorstel werd thans aan de Koning ter bekrachtiging voorgelegd en zal in werking treden op de eerste dag van de zesde maand na de maand waarin de wet bekendgemaakt is in het Belgisch Staatsblad. Men lijkt hierbij 1 januari 2025 als datum van inwerkingtreding voorop te stellen.

Belangrijk is alvast dat art. 44 van de wet houdende boek 6 “Buitencontractuele aansprakelijkheid” van het Burgerlijk Wetboek stelt dat de bepalingen van dit Boek 6 van toepassing zullen zijn op feiten die zich voordoen ná de inwerkingtreding van de wet.

Boek 6 is bijgevolg niet van toepassing op toekomstige gevolgen van feiten die zich hebben voorgedaan vóór de inwerkingtreding van de wet.

De focus ligt hierbij op de “feiten”, zodat de nieuwe bepalingen van Boek 6 BW ook op bestaande contracten van toepassing zullen zijn. Het recht van toepassing op buitencontractuele aansprakelijkheid is immers het recht van toepassing op het ogenblik van het schadeveroorzakend handelen (T. Vancoppennolle, Intertemporeel recht, Intersentia, 2019, 157 en 800). Dit houdt dus risico's in gezien dit tot gevolg heeft dat partijen die destijds een contract sloten met in hun achterhoofd de immuniteit van de uitvoeringsagent als regel, bij een fout van een hulppersoon ná de inwerkingtreding van de wet, toch met een aansprakelijkheid van de hulppersoon geconfronteerd kunnen worden.

Conclusie

De invoering van Boek 6 BW vormt een uitbreiding van de aansprakelijkheid van bestuurders. Vanaf de inwerkingtreding ervan - waarvan de verwachte datum 1 januari 2025 is, maar welke nog niet vaststaat - zal de quasi-immuniteit van bestuurders opgeheven worden. Een benadeelde kan kiezen tussen de opdrachtgever en de bestuurder om zijn schade te verhalen en kan derhalve de bestuurder buitencontractueel aanspreken.

Voor onder meer bestuurders betekent dit dus dat zij voortaan in het vizier komen van de contractspartijen van de vennootschappen die zij besturen.

De bestuurders kunnen ten aanzien van deze benadeelden de verweermiddelen invoeren die zij kunnen putten uit het contract tussen de benadeelde en de opdrachtgever, of uit het contract tussen de bestuurder en de opdrachtgever (al gelden daar belangrijke beperkingen), of uit de wet.

Gelukkig laat de wetgever wel enige ruimte om de aansprakelijkheid van bestuurders te beperken of uit te sluiten.

Er kan tevens gedacht worden aan een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering.

Aangezien de voormelde wijzigingen ook van toepassing zullen zijn op bestaande contracten, is het aangewezen om hierop niet alleen in nieuwe contracten te anticiperen, maar ook de reeds bestaande contracten hierop aan te passen.

Contactgegevens:

Tom Vanraes

Advocaat

Managing Partner

T | +32 02 474 01 10

M | +32 0476 89 65 51

tom.vanraes@moore.be